

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

se applicare & movere, etiam constat: Tum quia homo in inchoatione alicujus negotij & intentione alicujus finis particularis, potest peccare: Tum etiam quia talis intentio potest habere connexionem cum aliis actibus antecedentibus, & ad idem negotium pertinentibus, ex quibus homo potest se applicare ad illam: Ergo non oportet quod in omni primo actu, & inchoatione cujuscumque negotij, incipiat præcisè ex instinctu Dei, sicut in primo actu totius vitæ; sed potest etiam ex aliis principiis inchoare, putà ex suggestione Dæmonis, aut impulsu appetitus sensitivi, & hujusmodi: & tunc primus ille actus voluntatis, quem de novo habet circa finem illum, supponit aliquem alium voluntatis affectum, putà boni proprii, boni delectabilis, aut hujusmodi, ex quo voluntas applicat intellectum, non ut inquirat & consulat, sed ut judicet talem finem esse hunc & nunc bonum & convenientem, sicque seipsam ad illum movet.

26. Ex his patet solutio ad rationem dubitandi initio propositam. Dicimus enim voluntatem specialiter applicari à Deo, non solum ad primum actum totius vitæ, sed etiam in cujuslibet negotij nova simpliciter inceptio, & in ea nulquam posse peccare: in inceptioe verò non simpliciter prima, sed supponente aliquem actum ad illud negotium pertinentem, non indigere speciali illà applicatione Dei, sed posse seipsam activè applicare ex illo actu præsupposito, formaliter aut virtualiter permanente; & sic in inceptioe alicujus negotij, & intentione alicujus finis particularis, posse esse peccatum.

S. III.

Solvuntur objectiones.

27. **O**BJICIES primò contra primam partem conclusionis: Voluntas se movet in omni operatione libera: Sed prima volitio, non solum in quolibet negotio, sed etiam initio usûs rationis, potest esse libera, saltem quoad exercitium: Ergo ad illam voluntas se potest movere. Minor patet: Tum quia voluntas eam potest elicere & non elicere: Tum etiam quia potest esse meritoria, & de facto meritoria fuit in Angelis, & in Christo, ut vidimus in tractatu de Angelis. Major autem inde probatur, quòd hæc sit differentia inter actus necessarios & liberos, quod in illis voluntas non se movet, sed movetur ab Authore naturæ, secus verò in istis, ut præcedenti tractatu ostensum est.

Disp. 11.
art. 3.

Disp. 1.
art. 2.

28. **R**espondeo, distinguendo Majorem: In omni operatione libera voluntas se movet, largè & improprie, producendo actum tendentem in finem, concedo Majorem: strictè & proprie, seseque applicando ad agendum, nego Majorem. Solutio patet ex dictis in secundo notabili: plus enim requiritur ut voluntas se moveat motione illa stricta & rigorosa, de qua agimus in præsentis, quam ut liberè operetur; quia ut liberè operetur, sufficit quod ejus actus reguletur per judicium indifferens; ut verò se moveat specialiter, necesse est ut illud judicium sit ex aliquo alio priori motu, quo intellectus applicetur ad consiliandum & judicandum: quare cum ad primum voluntatis actum non possit supponi judicium indifferens, quod sit ex alio ejus affectu, sed tale judicium debeat esse spe-

Tom. III.

Acialiter à Deo applicante intellectum, stat quod in tali actu voluntas possit esse libera, si præsupponatur in intellectu judicium indifferens, & tamen non se moveat, sed specialiter moveatur à Deo. Unde ad probationem Majoris dico, operationes liberas in hoc distingui à necessariis, quòd voluntas in illis se movet per modum principij elicitivi, quatenus scilicet illas elicit ex cognitione finis, sub ratione finis; non autem in necessariis, quia in istis non operatur ex cognitione finis formaliter: quod autem voluntas se moveat in ratione principij applicantis se ad operationem (quod est movere se quoad exercitium) non est differentia actus liberi à necessario, sed actus liberi perfecti tendentis in media, ab actu libero tendente in finem: nam cum prior supponat alium actum voluntatis, scilicet volitionem finis, bene potest intelligi quòd voluntas ex intentione finis seipsam applicet ad ea quæ sunt ad finem.

BObjicies secundò: Deus non alio modo movet voluntatem ad primam volitionem finis, quam ad electionem mediorum: Sed ad electionem mediorum ita illam movet, ut etiam voluntas seipsam moveat ad illam: Ergo etiam in prima volitione finis ita voluntas à Deo movetur, ut etiam moveat seipsam. Minor patet, Major probatur. Deus non alio modo movet voluntatem ad primam volitionem, quam voluntatem applicando ad eam elicendam: Atqui etiam applicat voluntatem ad electionem mediorum; cum in sententia Thomistarum, nec voluntas, nec ulla causa secunda, possit operari & in actum prodire, nisi ut applicata à Deo: Ergo Deus non alio modo movet voluntatem ad primam volitionem finis, quam ad electionem mediorum.

Respondeo, negando Majorem: ad cujus probationem, distingo Majorem: Non aliter Deus movet voluntatem ad primam volitionem, quam eam applicando, applicatione generali quam exhibet omnibus causis secundis in ratione primi motoris, & generalis provisoris, nego Majorem: applicatione speciali, quam præstat in ratione motoris ac provisoris specialis, concedo Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Duplitter ergo Deus movet & applicat voluntatem ad agendum: primò motione quadam & applicatione generali, quâ omnes causas secundas movet ad agendum, & reducit de actu primo ad secundum; secundò motione quadam & applicatione speciali, quâ ut motor ac provisor specialis supplet defectum & impotentiam alicujus causæ secundæ: primò modo applicat & movet voluntatem ad electionem & alios actus qui versantur circa ea quæ sunt ad finem; secundo autem modo solum eam applicat ad primam volitionem, quia respectu illius duntaxat voluntas non est in actu in ratione principij applicativi, ut supra ostensum est. Unde Deus facit respectu primæ volitionis, quod facit voluntas mediante intentione finis, respectu electionis mediorum; & idcirco dicimus illum concurrere ad primam volitionem finis, ut motorem specialem, quia supplet id quod in electione præstat causa particularis; ad electionem verò, & alios actus qui circa media versantur, concurrere solum ut motorem & provisorium generalem, quia dum applicat voluntatem ad illos actus, non

29.

30.

T

supplet vices alicujus causæ creatæ, sed gerit A
munus causæ primæ, & motoris generalis.

Objicies tertio, & simul instabis contra
præcedentem solutionem. Homo potest peccare
in primo instanti usûs rationis: Ergo non
mouetur specialiter à Deo ad primam intentionem
finis, quam elicit initio vitæ moralis.
Consequentia patet, aliàs peccatum refunde-
retur in Deum; hac enim ratione probant
Thomistæ cum S. Doctore 1. p. quæst. 63. art.
5. Angelos non potuisse peccare in primo in-
stanti creationis, quia cum Deus specialiter
moueat ad primam operationem, peccatum
Deo ut auctori aut motori speciali tribueretur.
Antecedens verò probatur ex D. Thoma infra
quæst. 89. art. 6. ubi docet peccatum originale
nusquam posse cum solo veniali reperiri: quia
si homo in primo instanti usûs rationis conver-
tatur in Deum, justificabitur à peccato origi-
nali; si verò non convertatur, peccabit mor-
taliter; primum enim quod occurrit homini at-
tingenti usum rationis, est bene disponere de
seipso.

32. Respondeo, distinguendo Antecedens: homo
potest peccare in primo instanti usûs rationis,
si intelligatur de primo instanti initiatio at-
tingenti usûs rationis, nego Antecedens: si de
terminativo, concedo Antecedens, & nego
Consequentiam.

Explicatur solutio: Homo non incipit attingere
usum rationis in unico instanti physico,
sed in aliqua morula temporis, longiori aut
breviori, secundum quod fuerit subtilioris aut
tardioris ingenij: cujus ratio est, quia non
attingit usum rationis, nisi per discursum forma-
lem, procedendo de cognitione confusa & in
communi ad distinctam; & quia omnis tempo-
ris morula terminatur duobus instantibus, &
ab uno eorum incipit per ultimum non esse, in
alio verò consummatur sive completur per pri-
mum non esse, cum dicitur hominem posse pec-
care in primo instanti usûs rationis, hoc non
debet intelligi de primo instanti illius morulæ,
quod dicitur instans initiativum attingentiæ
usûs rationis (in eo enim homo se habet sicut
Angelus in instanti creationis, quia ejus intel-
lectus applicatur à Deo ad primum dictamen
rectum, ex quo infallibiliter sequitur primum
actus rectus voluntatis) sed de alio instanti ter-
minativo illius; quia cum tunc voluntas sup-
ponatur in actu per actum quem ex speciali
Dei motione elicit, potest per consilium &
deliberationem se applicare ad illud quod vo-
luerit, & consequenter peccare, convertendo
se ad bonum utile vel delectabile dissonum ra-
tioni: sicut Angelus in secundo instanti crea-
tionis peccare potuit, & de facto peccavit,
inordinate appetendo propriam excellentiam;
quia tunc plene potuit deliberare & se mo-
vere.

DISPUTATIO VI.

De Modo quo voluntas movetur.

Ad questionem 10. Divi Thoma.

DUO sunt tantum principia interna à
quibus voluntas movetur, intellectus
scilicet & appetitus, ut constat ex supra
dictis; & unum extrinsecum, nempe Deus, qui
cum solus sit auctor voluntatis creatæ, & bonum
universale, solus eam movere ac intrinsecè im-
mutare potest, ut docet S. Thomas qu. præce-
denti ar. 6. unde ut plene & perfecte modum quo
voluntas movetur explicemus, declarandum est,
quomodo à tribus illis principiis moveatur?

ARTICVLVS PRIMVS.

*Vtrum intellectus per propositionem ob-
jecti moveat voluntatem in genere
causæ efficientis?*

AFFIRMANT Caietanus, Conradus, Me-
dina, & alij ex nostris Thomistis: negant
verò Capreolus, Ferrariensis, Bannez, & alij.

S. I.

Duplici conclusione difficultas resolvitur.

DICO primò: Objectum apprehensum, aut
intellectus per apprehensionem objecti,
non movet proprie physicè seu effectivè volun-
tatem.

Probatur primò ex D. Thoma hic qu. 9. art. 1.
ubi dicit: *Objectum movet, determinando actum
ad modum principij formalis.* Et 1. contra Gentes
cap. 72. *Intellectus non secundum modum causæ
efficientis & moventis, sed secundum modum
causæ finalis movet voluntatem, proponendo ei
suum objectum, quod est finis.* Item 1. p. qu. 82.
art. 4. sic ait: *Aliquid dicitur movere dupliciter;
uno modo per modum finis.... & hoc modo
intellectus movet voluntatem.... alio modo per
modum agentis, sicut alterans movet alteratum,
& impellens movet impulsivè: & hoc modo vo-
luntas movet intellectum. & omnes anime vires.*
Ergo ex D. Thoma intellectus, seu objectum
cognitum, non movet voluntatem in genere
causæ efficientis, sed solum in genere causæ fi-
nalis & formalis extrinsecæ.

Respondent Caietanus & Conradus, D. Thoma
solum velle quòd objectum ut cogni-
tum non sit causa efficiens ut quod volitionis,
sicut voluntas est causa efficiens ut quod
intellectionis, quatenus applicat intellectum
ad intelligendum; non tamen negare quod sit
causa efficiens ut quo, tanquam ratio agendi,
ultimò complens & determinans voluntatem
ad producendam volitionem, quantum ad ra-
tionem specificam; quod posterius ipsi solum
intendunt.

Sed contra: D. Thomas 1. p. quæst. 27. art. 4.
docet intellectum ex se non esse constitutum
in actu primo, ideoque indigere aliquo extrin-
seco, nempe specie, quâ compleatur, & in actu